

CONSTRUCȚII ȘI AMENAJĂRI HIDROAMELIORATIVE DIN CÂMPIA BANATULUI – OGLINDITE ÎN CALITATEA VIEȚII

Prof. dr. Silvica ONCIA
U.S.A.M.V.B., Timișoara

A absolvit Facultatea de Construcții, Secția îmbunătățiri funciare, din cadrul Universității Politehnice „Traian Vuia”, Timișoara, în anul 1981. Este doctor în agricultură și silvicultură din anul 1999. În prezent este șeful Catedrei de ingineria mediului agricol din cadrul Facultății de Agricultură Timișoara și profesor la disciplina de îmbunătățiri funciare.

**Șef lucrări Laura
ȘMULEAC**

A absolvit Facultatea de Agricultură, specializarea ingineria mediului agricol, din cadrul Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului, Timișoara, în anul 2001. În prezent este doctorand la ecologie și șef lucrări la disciplina de geniu rural și construcții și instalații de epurare.

Conf. dr. Dorin ȚĂRĂU
U.S.A.M.V.B., Timișoara

A absolvit Facultatea de Agricultură din cadrul Institutului Agronomic în anul 1976. Este doctor în agricultură din anul 1998. A fost timp de 16 ani cercetător la OSPA; CPI, din 2003. În prezent este conferențiar la Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului Timișoara, Facultatea de Agricultură, disciplina de cartare și bonitare a terenurilor.

REZUMAT

Construcțiile și lucrările hidroameliorative din Câmpia Banatului au transformat acest teritoriu nelocuibil într-un mediu sănătos de viață. Prin regularizarea și îndigulirea cursurilor de apă, precum și prin lucrări de combatere a excesului de umiditate, mlaștinile de odinioară au devenit câmpurile fertile de azi.

ABSTRACT

The constructions and hidroameliorative works from Banat Field hade transformed an unlived territory with a healthy live environment. By regulation and banking the water course, and also through works for preventing the humidity excess, the old swamps became fertile plains in our days.

Cuvinte cheie: lucrări hidroameliorative, inundații, exces de umiditate, soluri fertile, confort

Key words: hidroameliorative works, floods, humidity excess, fertile soils, comfort

1. CONSIDERAȚII GENERALE

Darul cel mai de preț al omului este **viața**. Toate eforturile lui sunt îndreptate spre a crea condiții materiale și spirituale pentru a fi oglindite în calitatea vieții. Având la dispoziție resursele naturale: apa, uscatul (pământul), vegetația, energia și viețuitoarele, omul, prin activitățile sale, a modificat mediul înconjurător, cu dorința de a realiza condiții de viață mai bune. Cu sute de ani în urmă, Banatul era acoperit de întinse mlaștini și mocirle care cuprindeau toată câmpia joasă, făcând „aerul nesănătos” și

condiții vitrege pentru dezvoltarea așezărilor omenești. Populația era rară, căile de comunicație, ca inexistente, iar agricultura avea un caracter nedefinit și nesigur, din cauza revărsărilor periodice ale râurilor și consecințelor acestora. Acest tablou al câmpiei Banatului de la începutul secolului al XVIII-lea (figura 1) este redat de Griselini, în lucrarea sa *Istoria Banatului Timișan*, iar din *Istoria Banatului Severin*, a lui Patriciu Dragalina, aflăm că, pe o hartă din anii 1723–1725, erau marcate în această provincie 559 comune locuite și 333 părăsite, mai ales în câmpie.

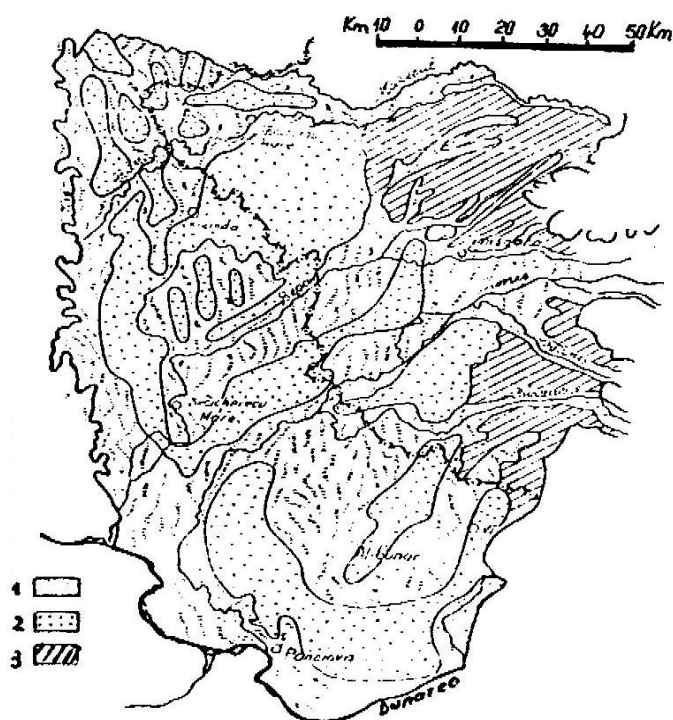

Fig. 1. Câmpia Banatului, la începutul secolului al XVIII-lea.

2. CONSTRUCȚII ȘI AMENAJĂRI CARE AU SCHIMBAT ASPECTUL CÂMPIEI BANATULUI

Mareșalul Mercy, care guvernează cu energie și pricepere Banatul între anii 1718–1719 și 1722 și 1733, începe redresarea agriculturii și dezvoltarea localităților prin inițierea primelor lucrări care urmăreau atât desecarea bazinului Bega cât și navigabilitatea ei. În lucrarea „Istorie a creșterii și descreșterii Imperiului Otoman”, Dimitrie Cantemir, ce însoțește pe sultanul Mustafa al IV-lea la despresurarea Timișoarei, arată că inginerul cretan Andreea Cornaro a întocmit un proiect pentru regularizarea râului Bega, după ce refăcuse în 1688 fortificațiile Belgradului. Dimitrie Cantemir nu precizează dacă s-a realizat ceva din acest proiect.

Lucrările începute în 1718 au continuat, astfel încât harta lui Müller, din 1769, înscrie clar primele lucrări hidroameliorative de regularizare și desecare. Pe lângă regularizarea Begheiului sunt menționate regularizarea Timișului, pentru a se putea realiza dubla conexiune Timiș – Bega (1758–1760, figura 2), și regularizarea Bârzavei (1763). Prin lucrările executate în această perioadă s-au obținut realizări importante în desecarea mlaștinilor și canalizarea albiilor din bazinele Timiș – Bega și Bârzava – Moravița, redându-se agriculturii întinse suprafețe, îmbunătățindu-se starea de sănătate a populației și condițiile de circulație.

Legenda:

1. mlaștini și terenuri frecvent inundate (actual acoperite cu depozite argiloase);
2. câmpie joasă rar inundabilă (actual acoperită cu depozite loessoide);
3. câmpie înaltă neinundabilă

După anul 1840, lucrările hidroameliorative s-au executat pe baza unor proiecte de ansamblu. Lucrările de protecție împotriva inundațiilor, ca și cele de desecare, erau suportate de către cei direct interesați de realizarea lor, iar cele pentru navigație, de către stat (conform unui decret din anul 1850). De cele mai multe ori lucrările s-au executat de către populație, prin prestații în muncă neplătită.

Inundația catastrofală din anul 1845 a impulsionat planul de regularizare a Tisei, constituindu-se tot atunci și asociațiile de îndiguiri ale riveranilor, iar în 1846, Societatea Centrală a Văii Tisei, pentru amenajarea integrală a bazinului său hidrografic, cu afluenții săi. Dintre acestea, cele care interesau mai mult Banatul erau Asociația de regularizare a văilor Timișului și Begăi, Asociația de regularizare și desecare a Timișășului și Asociația de îndiguire și desecare Aranca.

Poate că **reînființate** la nivelul bazinelor hidrografice și chiar la nivelul comunităților locale, acestea ar aduce și în prezent o altfel de abordare și preocupare privind exploatarea și întreținerea lucrărilor din zona de interes.

Cu toate greutățile financiare și materiale existente în momentele respective, suprafețele redade agriculturii se măreau, la fel și siguranța recoltelor și a comunităților existente.

Până în 1920 s-au executat opt sisteme de desecare: Aranca, Răuț, Utvin, Timișat, Rudna, Gad, Tolvădia (Livezile) și Banloc. Toate aceste sisteme de desecare alcătuite din canale, construcții hidrotehnice, stații de pompare, din cauză că erau subdimensionate și incomplete, nu reușeau decât în parte să evacueze excesul de umiditate.

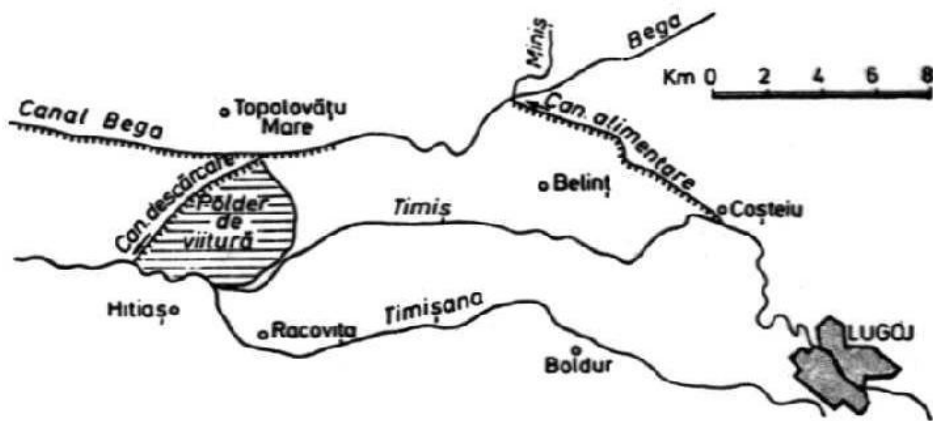

Fig. 2. Dubla conexiune Timiș – Bega (după BOTZAN, 1984).

Astfel s-a ajuns să se refacă și să se completeze lucrările de desecare, rezultând următoarele complexuri hidroameliorative (fig. 3).

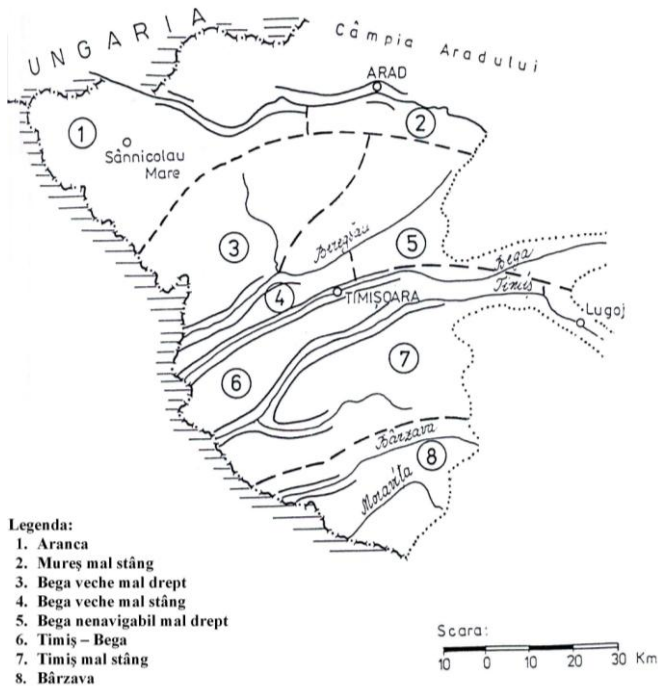

Fig. 3. Complexurile hidroameliorative din Câmpia Banatului.

3. CONCLUZII

- Omul a încercat mereu să redimensioneze, să completeze și să reconstruiască după fiecare revărsare a apelor, toate acestea purtând amprenta momentului respectiv, atât din punct de vedere tehnic, dar mai ales din punct de vedere economic.

- Prin eforturi continue și răbdare, s-a reușit ca suprafața Câmpiei Banatului să se prezinte astăzi sub forma câmpurilor fertile și a comunităților cu un confort de viață ridicat.

- Trebuie menționată eleganța și justețea soluției hidrotehnice date regularizării sistemului Timiș – Bega, prin dubla conexiune în nodurile hidrotehnice de la Coșteiu și Topolovăț.

BIBLIOGRAFIE

1. **Botzan M.** *Apele în viața poporului român*, Ed. Ceres, București, 1984.
2. **Cantemir Dimitrie.** *Descrierea Moldovei*, Editura Tineretului, București (reeditare), 1967.
3. **Dragalina P.** *Din istoria Banatului Severin, I, III*, Caransebeș, 1899–1902.
4. **Griselini Fr.** *Istoria Banatului Timișan*, Editura Facla, Timișoara (reeditare), 1984.
5. **Oncia Silvica.** „Excesul de umiditate din primăvara anului 2005, în Banat”, *Agricultura Banatului*, nr. 3, 2005.